

Vergaderjaar 1989–1990

20 855

Aanpassing van een aantal sociale zekerheidswetten en van enige andere wetten, alsmede tot het stellen van regels voor de toepassing van die wetten naar aanleiding van de voorstellen van de commissie tot vereenvoudiging van de loonbelasting en de inkomstenbelasting. Wet aanpassing uitkeringsregelingen overheveling opslagpremies

Nr. 31 Herdruk¹

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 27 september 1989

Hierbij vraag ik mede namens mijn ambtgenoot van Financiën de aandacht voor het volgende.

Zoals bekend is in het kader van de invoering van de voorstellen van de commissie-Oort een wijziging aangebracht in de kring van verzekerden voor de volksverzekeringen. In het nieuwe regime zou de verzekeringsplicht voor alle volksverzekeringen aanvangen bij de geboorte, terwijl deze zou blijven doorlopen tot na het bereiken van de 65-jarige leeftijd. Het kabinet heeft zich in navolging van de commissie-Oort van meet af aan op het standpunt gesteld dat de uitbreiding van de kring van rechthebbers niet gepaard zou moeten gaan met een uitbreiding van aanspraken op prestaties op grond van de volksverzekeringen. Ook de Sociaal-Economische Raad heeft deze zienswijze in zijn advies van 16 oktober 1987 onderschreven.

In het bijzonder met betrekking tot een tweetal aspecten is de relatie tussen verzekeringsplicht en het recht op prestaties tijdens de parlementaire behandeling in discussie geweest. Het ging daarbij met name om het schrappen van de leeftijdsgrens van 65 jaar voor de verzekeringsplicht in de AOW en om een eventuele aanspraak op voorzieningen ex artikel 57 AAW voor personen van 65 jaar en ouder.

De discussie over de verzekeringsplicht in de AOW heeft uiteindelijk geleid tot aanvaarding van het amendement-Linschoten-de Leeuw (Kamerstukken II, 1988–1989, 20 855, nr. 17 en 20 625, nr. 14), waarbij de leeftijdsgrens van 65 jaar voor de verzekeringsplicht in de AOW werd gehandhaafd. Deze wijziging had overigens in de heffings sfeer geen gevolgen. In de oorspronkelijke voorstellen was immers voorzien in uitbreiding van de verzekeringsplicht voor de AOW en daarnaast een korting ter grootte van de verschuldigde AOW- en AWW-premie voor ouderen.

¹ Oorspronkelijk afgedrukt onder 21 300–XV nr. 8

Wat betreft de relatie tussen het schrappen van de leeftijdsgrens van 65 jaar voor de verzekeringsplicht in de AAW en de eventuele aanspraken op AAW-voorzieningen heb ik een notitie aan het parlement toegezegd. Daarbij zou tevens de vraag aan de orde komen in hoeverre het handhaven van de 65-jaars caesuur voor het recht op voorzieningen een eventuele rechterlijke toets aan internationaal-rechtelijke bepalingen zou kunnen doorstaan. (Handelingen UCV II, 1988-1989, 25-3 rk). Voorts zou de notitie mede betrekking hebben op het schrappen van de leeftijdsgrens voor beneden 15-jarigen voor de AOW-verzekering.

De afgelopen periode heeft het kabinet zich diepgaand beraden over de gevolgen van het schrappen van de leeftijdsgrens voor de AAW-verzekering in relatie tot het handhaven van de grens van 65 jaar voor wat betreft het recht op in de AAW vastgelegde prestaties. Hoewel er naar de mening van het kabinet in het algemeen goede gronden zijn voor het hanteren van de 65 jaarsgrens kan de vraag worden gesteld of in alle gevallen het onthouden van prestaties aan personen boven 65 jaar, die verzekerd zijn, objectief gerechtvaardigd is. Het kabinet is van mening dat in geval van mogelijke twijfel de wetgever voorzichtigheid dient te betrachten. Dit klemt te meer, omdat wanneer de rechter in bepaalde gevallen het niet geven van prestaties aan personen die wel premie betalen en verzekerd zijn in strijd zou achten met het gelijkheidsbeginsel, zulks tot een zeer substantiële lastenverzwaring voor het Algemeen Arbeidsongeschiktheidsfonds (AAF) zou kunnen leiden. In de sfeer van de voorzieningen zou het kunnen gaan om een bedrag van ten hoogste 3 mld. In de sfeer van de uitkeringen zou het kunnen gaan om een bedrag van ten hoogste 5,7 mld. Zoals hiervoor reeds is aangegeven is het evenwel nimmer de bedoeling geweest om in het kader van de Oort-operatie tot een uitbreiding van rechten te komen.

Het kabinet is alles overwegende tot de conclusie gekomen dat het risico in dit geval te groot is om het in het kader van de Oort-operatie ingevoerde regime op dit punt in tact te laten. De regering heeft daarom besloten om op zo kort mogelijke termijn de indiening van een wetsvoorstel te bevorderen dat er toe strekt de leeftijdsgrens van 65 jaar voor de verzekeringsplicht en de premieplicht in de AAW alsnog te handhaven. Zonder nadere voorziening zou deze maatregel leiden tot een aanzienlijke lastenverlichting voor personen van 65 jaar en ouder. Voor de personen onder de 65 jaar zou dit tot een lastenverzwaring leiden. Ten einde deze operatie inkomensneutraal te doen verlopen zal het belastingpercentage in de eerste tariefschijf worden verhoogd met 6%-punt. De opbrengst die hiermede wordt gegenereerd (f 14,1 miljard) zal gestort worden in het AAF (f 11,75 miljard gulden) en in het Weduwen- en Wezenfonds (f 2,35 miljard gulden). Bij deze verdeel-sleutel komt vijfzesde deel ten gunste van het AAF en eenzesde deel ten gunste van het Weduwen- en Wezenfonds. Personen onder de 65 jaar zullen een premie voor de AAW en de AWW verschuldigd zijn van respectievelijk 1,1% en 1,25%. Dit leidt tot het volgende beeld.

	MEV 1990		Voorstel	
	wnrs	65 +	wnrs	65 +
Premie AOW	14,30		14,30	
AWW	2,40		1,25	
AAW	5,95	5,95	1,10	
AWBZ	5,25	5,25	5,25	5,25
Belasting	7,00	7,00	13,00	13,00
	34,90	18,20	34,90	18,25

Dit samenstel van maatregelen leidt er toe dat wat betreft de AAW-verzekering de thans bestaande leeftijdsgrens voor de verzekering en het bestaande recht op prestaties blijft gehandhaafd, zonder dat zulks als gevolg van wijziging in de heffings sfeer tot inkomensgevolgen van enige omvang leidt. Deze voorstellen hebben geen gevolgen voor het verzekeringskarakter van de AAW en de AWW. In de heffings sfeer blijven alle mutaties in het lastenniveau tot uitdrukking komen in het premiepercentage. Ook voor het overige blijft de positie van het AAF en van de SVB, als beheerder van het Weduwen- en Wezenfonds, ongewijzigd.

Ik ben mij er van bewust dat de parlementaire behandeling van een dergelijk voorstel – die nog dit najaar zijn beslag moet krijgen – de nodige krachtinspanning zal vragen. Gezien de zwaarwegende belangen zou ik nu reeds uw medewerking bij een snelle afhandeling willen vragen.

Op grond van de thans nog geldende leeftijdsgrenzen in de AOW is er verzekerings- en premieplicht van de 15-jarige leeftijd tot de 65-jarige leeftijd. Gedurende die periode wordt het AOW-pensioen opgebouwd. Als gevolg van het afschaffen van de ondergrens van 15 jaar ontstaat per 1 januari 1990 verzekerings- en premieplicht voor beneden 15-jarigen terwijl daar nog geen opbouw van AOW-pensioen tegenover staat.

Het kabinet meent dat er goed gronden zijn om de uitbreiding van de verzekeringsplicht naar 0 tot 15-jarigen te handhaven. In de eerste plaats is deze uitbreiding voor deze categorie uit oogpunt van vereenvoudiging noodzakelijk om eenzelfde heffingsregime te bereiken als voor 15- tot 65-jarigen. Een tweede overweging is, dat deze categorie verzekerden van 0 tot 15 jaar na het bereiken van de leeftijd van 15 jaar nog in de gelegenheid zal zijn om in een periode van 50 jaar volledige opbouw te realiseren, hetzij via verzekering op grond van ingezetenschap of het verrichten van arbeid in Nederland hetzij via vrijwillige premiebetaling bij verblijf in het buitenland.

Voor deze leeftijdscategorie kan het verzekerd risico van de AOW in de toekomst dus nog volledig worden gedekt. Wel acht ik het wenselijk dat in verband met het vorenstaande een wijziging van de zogenaamde AOW-inkoopregeling wordt gerealiseerd. Deze regeling maakt deel uit van het Besluit vrijwillige premiebetaling Algemene Ouderdomswet en Algemene Weduwen- en Wezenwet (Stb. 1971, 798). Op grond van artikel 6 van dit Besluit kunnen alleen AOW-rechten over verstreken jaren worden ingekocht wanneer men voor het eerst verzekerd wordt. Doorgaans zal bij vertrek naar het buitenland van een beneden-15-jarige verzekerde op dat moment het aangaan van een vrijwillige verzekering niet aantrekkelijk zijn. Om ook voor «spijtoptanten» in deze aan het hiervoor genoemde argument volledig recht te doen moet voor AOW-verzekerden, die bij emigratie jonger dan 15 jaar waren, worden geregeld dat zij bij eventuele hervestiging in Nederland AOW-rechten over verstreken jaren vanaf de 15-jarige leeftijd kunnen inkopen.

Dit leidt er toe dat deze personen in alle gevallen in de gelegenheid zijn om zich over de gehele opbouwperiode te verzekeren. Deze regeling zal worden meegenomen in de nieuwe algemene maatregel van bestuur inzake de vrijwillige verzekeringen, zoals die in het kader van de Oort-operatie zal worden gerealiseerd.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
L. de Graaf